

DESIGNERZY

PAULINA ROJEK-ADAMEK

DESIGNERZY

ROLA ZAWODOWA PROJEKTANTA W OGLĄDZIE SOCJOLOGICZNYM

Wydawnictwo Naukowe
SCHOLAR

WARSZAWA 2019

Recenzenci: prof. dr hab. Rafał Drozdowski
dr hab. Małgorzata Jacyno

Redakcja i korekta: Dorota Kassjanowicz

Projekt okładki: Jakub Adamek

Copyright © 2019 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

ISBN 978-83-7383-966-3

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji
Narodowej w Krakowie

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: MCP, Marki

Stąd pierwszorzędne znaczenie ma performatywny aspekt roli, gdzie charakter społecznej reakcji na zróżnicowane wykonania roli warunkuje zachodzące w niej innowacje.

Elżbieta Hałas, w: Znaniński (2011: XXVI)

Spis treści

Wprowadzenie	11
Elementy nowości	16
Cele pracy	17
Hipotezy pracy	18
Struktura pracy	19
Metodologia badań	19
Główne pytanie badawcze	19
Przedmiot badań	19
Dobór próby	20
1. Dematerializacja pracy i zawód projektanta	23
1.1. Zawód jako kategoria badawcza	24
1.2. Od masowej produkcji do poszukiwania wyróżników	28
1.3. Kreatywność i praca „nad projektem”	32
1.4. Zawód projektanta – profesjonalizacja w perspektywie historycznej	37
Podsumowanie	42
2. Proces i produkt, czyli o designie i jego związkach	45
2.1. Znaczenie terminu „design”	46
2.2. Design i związki z przemysłem	50
2.3. Design i sztuka – projektanci vs. artyści	53
2.4. Design i rynek – fakty i liczby	56
Podsumowanie	59
3. Społeczny kontekst designu	61
3.1. Odpowiedzialność projektanta – społeczne konteksty w praktyce	66
3.1.1. Projektowanie zrównoważone	69
3.1.2. Projektowanie włączające	72
3.2. Projektowanie partycypacyjne i dylematy współprojektowania ...	75
Podsumowanie	81

4. Nie tylko rozwiązywanie problemów – o krytycznej funkcji designu	83
4.1. Design krytyczny – zarys koncepcji	84
4.2. „Spekulacje” o roli projektanta	90
Podsumowanie	97
5. Badanie roli zawodowej projektanta – propozycja teoretyczna	99
5.1. Rola społeczna – wybrane zagadnienia	100
5.2. Rola projektanta w aspekcie relacyjnym	106
5.3. Projektanci jako sieć kooperujących jednostek	110
Podsumowanie	114
6. Problematyka i metodologia badań własnych	117
6.1. Uwagi o kontekście prowadzonych badań	117
6.2. Badanie roli zawodowej projektanta – podstawy metodologiczne	121
6.2.1. Cel i problematyka badawcza	121
6.2.2. Przedmiot badań oraz podejście metodologiczne	122
6.2.2.1. Projektanci	123
6.2.2.2. Pośrednicy i mediatorzy – eksperci instytucji designu	125
6.2.2.3. Nieprojektanci – uczestnicy procesów projektowych	126
6.2.2.4. Nieprojektanci – odbiorcy działań projektowych	126
7. Między talentem a pragmatyzmem – projektanci o swojej pracy i roli zawodowej	129
7.1. Rola zawodowa projektanta	129
7.1.1. Design – prowokacja czy rozwiązywanie problemów?	130
7.1.2. Dlaczego zostaje się projektantem?	134
7.1.3. Jestem projektantem, czyli...	138
7.1.4. Kompetencje projektanta	141
7.1.5. W kalejdoskopie ról projektowych	145
7.1.6. O sposobie pracy	147
7.1.7. Odpowiedzialność społeczna projektanta – zasada czy indywidualne podejście?	150
7.1.8. Mówią o projektantach...	154
7.1.9. Atrakcyjność zawodu	158

7.1.10. Miara sukcesu zawodowego	160
7.1.11. (Nie)zależność projektanta	163
7.2. Układy relacyjne i ich znaczenie dla pracy projektanta	169
7.2.1. Model pracy – indywidualnie czy zespołowo?	171
7.2.2. Oczekiwania innych i ich wpływ na pracę projektanta	174
7.2.3. Doświadczenie współpracy	177
7.2.4. Relacje środowiskowe	182
Podsumowanie	188
8. Pośrednicy/mediatorzy, czyli o pracy i współpracy z projektantami.	191
8.1. Projektant czy designer?	192
8.2. Praca zespołowa	194
8.3. Artysta w projektancie – projektant w artyście?	197
8.4. Relacje biznesowe i sukces projektanta	199
8.5. Projektant jako pośrednik?	203
8.6. Wspierać i edukować – o roli instytucji designu	205
Podsumowanie	206
9. Odbiorcy oraz uczestnicy procesów projektowych o designie i projektantach	209
9.1. Uczestnicy procesów projektowych	209
9.1.1. Oczekiwania wobec projektantów	210
9.1.2. Design oczami odbiorcy-uczestnika	211
9.1.3. Gotowość do współpracy z projektantami	214
9.2. Odbiorcy działań projektowych	216
9.2.1. Skojarzenia odbiorców ze słowem „design”	218
9.2.2. Znane i kojarzone profesje/specjalności z zawodem projektanta	220
9.2.3. Miejsca i sposoby pracy	223
9.2.4. Społeczne oczekiwania wobec zawodu projektanta	228
9.2.5. Znaczenie i prestiż zawodu projektanta	229
9.2.6. Dostępność do usług projektantów	232
Podsumowanie	233
Zakończenie	237
Projektant – utalentowany pragmatyk	239
Bibliografia	245
Spis rycin, tabel i zdjęć.	265

Aneksy	269
A. Wywiad częściowo skategoryzowany skierowany do profesjonalnych projektantów (kwestionariusz wywiadu)	269
B. Ankieta skierowana do profesjonalnych projektantów (kwestionariusz wywiadu)	272
C. Dyspozycje do wywiadu z przedstawicielami instytucji designu	276
D. Nieprojektanci – dyspozycje do wywiadu z przedstawicielami instytucji.	277
E. Nieprojektanci – kwestionariusz ankiety.	278
Indeks nazwisk	283